

ده نکته پیرامون رویکرد بایدن در قبال مناقشه اسرائیل-فلسطین

مجدداً در کانون توجهات بین‌المللی قرار بگیرد و مؤلفه‌های رویکرد دولت در قبال این بحران را نیز آشکار ساخت. مدت‌ها است که سیاست ایالات متحده در این موضوع، همگرایی دوطرفه به همراه گرایش بیشتر به سمت اجماع تا اختلاف و تفرقه بوده است. سیاست نوظهور دولت بایدن، بسیار همسوبا سیاست‌های دولت‌های گذشته است، البته با چند تفاوت چشم‌گیر اما انگشت‌شمار. آیا این رویکرد، می‌تواند پیش‌برنده صلح در بجنوحه این منازعه طولانی باشد؟

آنچه ما در مورد رویکرد دولت می‌دانیم، این است: ۱- دولت بایدن در سیاست خارجی خود، به مناقشه اسرائیل-فلسطین اولویت نبخشیده است.

در ابتدای آغاز به کار دولت، پرونده برنامه هسته‌ای ایران و جنگ یمن، تنها مسائل اولویت‌دار در خاورمیانه بودند. با این حال، دهه‌ها مناقشه اسرائیل-فلسطین

آیا سیاست نوظهور دولت برای گسترش صلح در میان این کشمکش پایدار کافی است؟

مناقشات بین رژیم اشغالگر قدس و فلسطین، همیشه از مسائل اصلی سیاست خارجی دولت‌های آمریکا بوده است. دولت جدید آمریکا نیز از این مورد مستثنا نیست. هشام یوسف از دیپلمات‌های قدیمی مصر، در یادداشتی که در پایگاه موسسه صلح ایالات متحده منتشر شد به بررسی سیاست خارجه دولت بایدن در قبال مسئله فلسطین پرداخت. از نظر او، خاورمیانه مسئله اول دولت بایدن نیست اما تحولاتی که اخیراً در منطقه رخ داده، باعث شده است تا مناقشات اسرائیل-فلسطین، دوباره در کانون توجهات قرار بگیرد.

روشن بود که در خط مشی سیاست خارجی دولت جدید بایدن^۲، خاورمیانه در اولویت دوم قرار دارد؛ اما تحولات اخیر در بیت‌المقدس^۳ و جنگ یازده روزه غزه، باعث شد تا مناقشه اسرائیل-فلسطین،

1. منبع: <https://www.usip.org/publications/2021/06/10-things-know-bidens-approach-israeli-palestinian-conflict>

2. Biden

3. Jerusalem

در صدر سیاست ایالات متحده در منطقه، قرار داشته است. او با ما^۱ ۴۸ ساعت پس از مراسم تحلیف خود، جرج میچل^۲ را به عنوان نماینده ویژه خود در خاورمیانه، تعیین کرد و با این کار، قصد خود برای اولویت بخشی به این منازعه را نشان داد. در مقابل، رئیس جمهور کلینتون^۳، پارامترهای یک توافق دائمی برای حل و فصل مناقشه را در هفته‌های آخر ریاست جمهوری خویش مطرح نمود. رئیس جمهور ترامپ^۴

که در اوایل دوران ریاست جمهوری از تحقق «معامله قرن» سخن گفته بود، سفارت آمریکا را به بیت المقدس منتقل کرد، همچنین، مواضع قبلی آمریکا در قبال شهرک سازی و بلندی‌های جولان^۵ را کاملاً تغییر داد، یک طرح مفصل برای حل و فصل این مناقشه ارائه کرد و سرمایه‌گذاری سیاسی قابل توجهی در راستای تثبیت و گسترش روابط اسرائیل با کشورهای منطقه و ورای آن انجام داد.

۲- دولت بایدن تاکنون از ارائه یک راهکار تفصیلی، اجتناب

ورزیده و سیاست‌های اعلامی خویش را نیز به نگرش پایان بازی محدود کرده است که چارچوبی گسترده دارد.

رئیس جمهور بایدن و وزیر امور خارجه بلینکن^۶ در مناسبت‌های مختلف، یادآور شده‌اند که تنها راه حل رفع این منازعه، پیشنهاد تشکیل دو کشور است. در هر حال، دولت هنوز تفصیلی و جزئیات مربوط به مسائل اصلی مانند بیت المقدس، مرزهای نهایی، پناهندگان و امنیت را تشریح نکرده است. در مقابل، دولت قبل، چارچوبی تفصیلی

1. Obama
2. George Mitchell
3. Clinton
4. Trump

6. Blinken

5. Golan Heights

برای حل این بحران ترسیم کرد و تلاش‌های زیادی در این زمینه (علیرغم اینکه شدیداً از نظر نگرش با طرح ترامپ متفاوت اند) در دوران اوباما، جورج بوش^۱ و کلینتون انجام شد. این برنامه برای فلسطینی‌های ایده‌ای تحقق‌نیافتنی است، زیرا جانبدارانه بودن آن به نفع موضع اسرائیل، به شکلی گسترده شناخته شده است. با این وجود، می‌توان شاهد بروز یا بازتیین مجموعه‌ای عینی تراز راهکارها باشیم. به نظر می‌رسد که در حال حاضر، تمرکز دولت بر روی تنظیم مجدد هدف و مقصود باشد. در حالی که طرح ترامپ، در نهایت به تشکیل دو کشور منتهی می‌شد، اما از آن مفهوم، فاصله زیادی داشت. در مقابل، دولت بایدن، در حالی که از ارائه جزئیات امتناع می‌ورزد، متمایل به یک درک سنتی تراز مسئله تشکیل دو کشور است، با توجه به اینکه آن‌ها براستفاده دائمی از اصطلاح و مفهوم بیت المقدس تأکید دارند.

1. George W. Bush

۳- دولت بایدن به دنبال تعامل فعال با فلسطینی‌ها در راستای پیشبرد روند حل بحران است. بعد از اینکه دولت قبل، کنسولگری آمریکا در بیت المقدس را تعطیل نمود و تقریباً تمامی کمک‌ها به مردم فلسطین را متوقف کرد، دولت کنونی در صدد است تا روابط خود با رهبران فلسطین در رام الله را مجدداً برقرار سازد. دولت بایدن، با بازگشت به دوران تعامل آمریکا-فلسطین که مسبب آن، تشکیل حکومت فلسطینی در سال ۱۹۴۴ بود- تا حدودی کمک‌ها به این کشور را از سر گرفته و بلینکن نیز در جریان سفر خود به منطقه، از اسرائیل خواست تا امکان بازگشایی کنسولگری آمریکا را فراهم نماید. همچنین، آمریکا آماده بازسازی غزه است، مشروط به اینکه این کار به نفع حماس تمام نشود.

۴- دولت بایدن برای پایان جنگ غزه، باید به اسرائیل فشار آورد. کمی بعد از اعلام آتش بس در غزه، بایدن اظهار داشت که در

طول چند روز گذشته، شش دفعه با نخست‌وزیر نتانیاها^۲ گفتگو کرده است. این رویکرد نسبت به سال‌های ۲۰۱۲ و ۲۰۱۴، زمانی که اوباما وزرای امور خارجه وقت یعنی کلینتون و کری^۳ را برای فراهم ساختن زمینه تحقق آتش بس به منطقه فرستاد، به شکلی مخفیانه تراتخاذ شد. به هر حال، گزارش‌ها حاکی از این هستند که صبر و استقامت^۴ در حال لبریز شدن بوده و چند تماس آخرین حامل هشدارهای روشن و محکمی برای نتانیاها بوده است. این اتفاق، نشان دهنده چرخش از رویکرد دولت ترامپ مبنی بر اعطای آزادی عمل حداکثری به اسرائیل است. سفیر سابق آمریکا در اسرائیل، دیوید فریدمن^۵، اخیراً طی اظهاراتی گفته است که «دولت ترامپ به اسرائیل، حکومتی آزاد می‌بخشید تا از خود دفاع کند.»

۵- دولت بایدن پیام‌های آشکاری مخابره می‌کند، آن هم مبنی بر

2. Netanyahu
3. Kerry
4. Washington
5. David Friedman

اینکه بیت المقدس، همچنان مدنظر قرار دارد.

بلینکن در جریان سفر به اسرائیل، اعلام کرد، کنسولگری که آن‌ها به دنبال بازگشایی آن هستند، در بیت المقدس خواهد بود.

وی همچنین به رهبران اسرائیل هشدار داد که اقداماتی از قبیل اخراج خانواده‌های فلسطینی از بیت المقدس شرقی^۱، «می‌تواند

باعث تضعیف بیشتر چشم‌انداز تشکیل دو کشور شود و مجدداً سبب ایجاد جرقه منازعه، تنش و جنگ گردد.» در حالی که این

پیام به جزئیات وضعیت نهایی بیت المقدس نپرداخت، اما عدول آشکار از طرح ترامپ بود که تصریح داشت: «بیت المقدس

باید پایتخت بی‌چون و چرای کشور اسرائیل و به صورت یک شهر تقسیم نشده باقی بماند.»

۶- دولت بایدن حقوق و منافع را برای هر دو طرف فلسطینی و اسرائیلی در نظر می‌گیرد. بایدن و اعضای کابینه‌اش، بارها اظهار داشته‌اند که ایالات متحده،

معتقد است که فلسطینی‌ها و اسرائیلی‌ها، «مستحق بهره‌مندی از امنیت، آزادی، فرصت و کرامت برابر هستند.» این برابری نوعی عدول از رویکرد دولت قبلی است که بر اساس آن، مقامات ارشد کشور، مسائل متعددی را که از نظر جامعه جهانی حقوق فلسطینی‌ها محسوب می‌شد، صرفاً آمال و آرزو توصیف می‌کردند.

۷- دولت بایدن شهرک‌سازی و الحاق اراضی به اسرائیل را اقدامات یک جانبه‌ای می‌داند که به چشم‌انداز راهکار تشکیل دو کشور آسیب می‌زند.

بلینکن طی اظهاراتی گفته است که ایالات متحده با هرگونه اقدام از سوی طرفین که «سبب بروز خطر خشونت گردد یا در نهایت،

دورنمای بازگشت به هدف تشکیل دو کشور را تضعیف کند»، مخالف است. او شهرک‌سازی را در کنار تخریب منازل، اخراج مردم، تحریک به خشونت و پرداخت پول به تروریست‌ها، در

زمره اینگونه اقدامات دانست.

این چارچوب، انعکاسی است از بیانی‌ها و اظهارات عمومی دولت قبلی ایالات متحده که از توصیف شهرک‌سازی به عنوان امری غیرقانونی اجتناب ورزیده و عباراتی مانند «مانعی برای صلح» یا «اقدامی نسنجیده»، به کار می‌بردند. این روند، نوعی عدول از طرح دولت ترامپ است که مطابق آن، حتی یک شهرک و خانه اسرائیلی نباید تخلیه شود و اسرائیل، اجازه خواهد داشت تا حاکمیت خود بر تمامی شهرک‌های اسرائیلی را گسترش دهد و تثبیت کند. بایدن که به صورت کلی از اظهار سیاست قطعی خود در قبال این مناقشه دوری می‌کند، در روزهای اخیر، حمایت از طرح هرگونه پیشنهاد از سوی اسرائیل برای الحاق کرانه باختری^۲ به اسرائیل را کاملاً رد کرده است. طبق طرح ترامپ، اسرائیل اجازه می‌یافت تا ۳۰ درصد از کرانه باختری را به خاک خود ملحق نماید و شهرک‌ها و

2. West Bank

1. East Jerusalem

دوره اردن^۱ را به یکدیگر متصل کند. دولت بایدن در حفاظت از امنیت اسرائیل، مصمم بوده اما نسبت به نقش دوره اردن، در این موازنه سکوت اختیار کرده و حتی با اینکه به ارزش امنیتی بلندی‌های جولان واقف است (منطقه‌ای که دولت ترامپ، آن را به عنوان بخشی از اسرائیل به رسمیت شناخته بود).

۸- دولت بایدن به امکان پذیر بودن مذاکرات اسرائیل-فلسطین در زمان حاضر اعتقادی ندارد. بلینکن گام‌های بعدی دولت در قبال این مناقشه را به سه مرحله متوالی تقسیم کرد که زمینه‌ساز روند بازگشت طرف‌ها به میز مذاکره هستند:

۱- برنیازهای بشردوستانه و بازسازی اضطراری در غزه تمرکز کنید؛

۲- اقدامات فلسطین و اسرائیل در راستای کاهش تنش، مدنظر قرار بگیرد و خشونت جدید به حداقل برسد یا از آن جلوگیری شود؛

۳- در طول زمان، گام‌های قبلی را مبنا قرار دهید تا زندگی مردم را بهبود داده و حسی از کرامت و امید به آن تزریق کنید.

بلینکن ابراز امیدواری کرد که این گام‌ها، فضایی بهتر ایجاد کنند که در آن، تلاش برای تحقق راهکار تشکیل دو کشور از سر گرفته شود. این رویکرد، نشان‌دهنده

یک نگرش تدریجی نسبت به مسیری است که دودولت قبل، طی کرده است و ما در آن‌ها، شاهد شدیدترین تلاش‌ها بوده‌ایم؛ چه در دوران اوباما که این روند از طریق نمایندگان ویژه و مذاکرات تعیین وضعیت نهایی صورت گرفت و چه دولت ترامپ که با ارائه یک طرح، آغاز گفتگوها را نوید می‌داد.

آن‌ها، بتوانند به روند تحقق صلح اسرائیل-فلسطین کمک کنند. پیگیری توافق‌های منطقه‌ای، جزء مؤلفه‌های دیپلماسی آمریکا در قبال این بحران بوده و پیشینه آن، به اقدامات صورت گرفته در مادرید^۴ در زمان ریاست جمهوری بوش پدر^۵ برگشته و البته در سال ۲۰۱۶، پیش از دولت ترامپ نیز توسط وزیر امور خارجه، جان کری پیگیری شده است. در هر صورت، به نظر می‌رسد در حال حاضر، دولت بایدن منازعه جاری اسرائیل-فلسطین را بیشتر شایسته توجه می‌داند تا پیگیری مشتاقانه توافق‌های بیشتر میان کشورهای

این مسئله، جلسات خود را از سر گرفت. به علاوه، بلینکن تأکید کرده است که ایالات متحده با شرکای خود برای رفع نیازهای ضروری در غزه و پرداختن به برخی از علل بنیادی که می‌تواند جرقه موجی جدید از خشونت باشد، تلاش خواهد کرد.

۱۰- دولت بایدن از توافق عادی سازی روابط بین اسرائیل و کشورهای عربی، حمایت می‌کند اما اولویتش پیش برد بیشتر این موضوع نیست.

دولت بایدن ضمن اعلام حمایت خود از توافق‌های عادی سازی روابط- که در زمان ترامپ امضاء شده بود- ابراز امیدواری کرد که

۹- دولت بایدن به دنبال ارتباط و تعامل با سایر ذی نفعان است. دولت بایدن اعلام کرده که با سایر طرف‌های ذی نفع درباره طیفی از مسائل جهانی از جمله مناقشه اسرائیل-فلسطین، همکاری خواهد کرد. علیرغم سؤالاتی که نسبت به کارایی گروه چهار خاورمیانه^۱ (ایالات متحده، روسیه، اتحادیه اروپا^۲ و سازمان ملل^۳) وجود دارد، این نهاد چند سویه، ابتدا در زمان دولت جورج بوش، تشکیل جلسه داد و پس از گذراندن دورانی از رکود و بی‌عملی ناشی از اولویت دولت ترامپ برای اقدام یک جانبه در قبال

1. Middle East Quartet

2. EU

3. U.N.

4. Madrid

5. George H. W. Bush

عربی و اسرائیل. گویا دولت ترامپ، این توافق‌ها را ابزاری برای اعمال فشار بر فلسطینی‌ها برای پذیرش دیدگاهش درباره حصول یک توافق نهایی می‌دانسته است. آیا رویکرد بایدن، می‌تواند موجب پیشبرد چشم‌اندازها برای صلح شود؟

در وضعیت کنونی، به نظر می‌رسد که رویکرد دولت بایدن نسبت به منازعه، نوعی تدریج‌گرایی همراه با احتیاط باشد. در واقع، تمرکز مستقیم بر روی همکاری با مصر و سایر شرکا، برای تثبیت آتش‌بس شکننده کنونی قرار دارد. باید دید که آیا دولت این منازعه را در صدر اولویت‌های سیاست خارجی خود، قرار خواهد داد یا خیر و اینکه آیا سیاست‌های آمریکا، چشم‌اندازها برای صلح را توسعه خواهند داد یا خیر؟ به هر حال، گزارش‌های جدید حاکی از آن هستند که دولت آمریکا، درصدد تعیین یک نماینده برای خاورمیانه است. در همین زمان، چندین آزمون، مسئله را روشن

می‌سازند. دولت هنوز موضع خود در قبال ارتباط بازسازی و روند سیاسی را شفاف نکرده است. این مسئله برای القای امید، به ویژه در میان جوانان فلسطینی و اسرائیلی حیاتی است. همچنین، به زودی دادگاه عالی^۱ اسرائیل در مورد پرونده‌ای که تلاش دارد، خانواده‌های فلسطینی را از محله^۲ شیخ جراح^۳ بیت‌المقدس شرقی اخراج نماید، رأی صادر می‌کند. دادگاه به دادستان کل اسرائیل، دستور داده است تا طی دو هفته آینده و قبل از اعلام نظر نهایی، اظهار نظر حقوقی خویش را در این رابطه بیان کند. نتیجه می‌تواند عامل یک انفجار دیگر باشد که طرفین منازعه، ایالات متحده و جامعه جهانی، باید از آن اجتناب کنند.

گام‌های متعددی به جز از سرگیری مجدد مذاکرات، پیش روی دولت قرار دارند تا از طریق آن‌ها، به منشأ منازعه موجود پرداخته و از بروز یک وقفه خشونت‌آمیز جلوگیری

نمایند. بدون چرخش به سمت این جهت، آمریکا و جامعه جهانی، به احتمال زیاد خود را در وضعیتی خواهند یافت که باید بحران و منازعه را فرونشانده و سرمایه‌های دیپلماتیک، مالی و سیاسی را صرف کنند که هرگز مناقشه را از مسیر ویرانگرش جدا نمی‌کند.

نویسنده: هاشم یوسف^۳

مترجم: هادی قربانیار

منبع: موسسه صلح ایالات متحده

1. Supreme Court

2. Sheikh Jarrah

3. Hesham Youssef